

Kurdistan û Tirkîya varanî ver felc bîyê

Nêy rojên peynî de zaf varan
vareno û no zî beno semedê ke
merdimî bitersê. Lehîyan de zaf
kesan cuyê xo vinî ked û
hewna talûke dewam keno. Ra-
yîrberî anê ziwan wa heta mec-
bûr nêmanê nêvejyê teber û xo
lehîyan ra hemet biko RÛPEL-4

Welat VERROJ

Ziwan nasname yo, ziwan rûmet o... Pêveka Azadiya Welatî ya, belaş a. 29 - 10 - 2012 Hewtane HÛMARE: 25 E - mail: welatverroj@gmail.com

Tirkîya ze bombeyi ya!

Kurdistanî de kurdîy seferberiy de yê, waştîşê greva zîndanan
bêro qebûlkerdiş ke, wa girotey cuyê xo vinî mekerê. Eger
merdiş bibo do Tirkîyayî de cuyayîşê heme kesan heram bibo

48 ROJÊ GREVÎ YO

Grevên verî de 40 rojan ra pey merdişî
bîy. Her gam beno ke xeberê xirab
bêrê. Waştîşê înan yê sereke, tecrîda
Ocalanî wedaryo, perwerda bi kurdî
bibu û mafê kurdan bêrê dayiş o. 12
îlonî ra naşt giroteyan dest bi greva
veyşaney kerdê û dom kenêy.

REWŞA GIROTEYAN XEDAR O

Goreya xeberên ke yenê zîndanî de
giroteyên ke grevî de yê bê mecal
mendê. Zîncî û goşanê înan ra gunî
yeno. Beno ke her dem xeberên
merdişî bêrê. Dermakedîşî zî semedê
ke bi biryar ê ra qebûl zî nêkenê. Vanê
ya qebûl kenê ya zî ma mirenê.

HER YEW BOMBAYA ATOM O

Kurdîy zî semedê hetkarey bidê grevî
û merdişî nêbê ra bi rojanê ke heme
cayan de çalakîy xo kenêy. Ema rayîr-
berîy hîrê meymûnan kay kenê.
Nêzanê ke her girote ze bombeya
atomî yê. Eger merdiş bibo se, do
cuyayîşê Tirkîyayî hemeyan bibo jahr.

Berîtan
sembola
kurdan a

RÛPEL/3

Qanatê Kurdo
heta peynî
xebat kerd

RÛPEL/6

Grev weşeya
kurdan û
tirkan ano

RÛPEL/5

Tarîxa greva veyşaneyî ya zindanan de bi seyan kesan cuyê xo vîni kerdêy. Eger na gammerdişê bibo, hinî eyseno ke do Tirkîyayî de cuyayîş semedê heme kesan heram bibo. Ney semedî ra lazimo ke heme kesîy bi hîstiyarî wayir bivejyo ke merdişî nêbê û waştîş qebûl bê.

Tarîx de grevê veyşaneyî

Nika zî, heme mehkumê Tirkîya semedê azadîya Ocalanî û heqê kurdan yê demokratîk mehkumê PKK û PAJK'î çalakîya greva veyşanî de, roja 48'an de yê

ENWER ŞÎN

Tarîxê dînya de greva veyşanî ewul çarlixê Rusya de virazîya. Kesê ke Rûsya ra sirgûn biyî, semedê şert û wazîyeto xirab, çare greva veyşanî de dî. Nika zî Tirkîya de bi sedan mehkumê PKK' û PAJK'î kewtê greva veyşanî û bi greve xo de bi îsrar dewam kenê.

Dînya de bi seyan kesî semedê heqê xo yê insanî û siyasî bigêrî greva veyşanî viraştê û zafinan zî pê na aktivîteyî heqê xo giroto, Grewa veyşanî ewilî çarlixê rusya de ameye vînayîş. Kesê ke Rûsya ra sirgûn biyî, semedê şert û wazîyeto xirab, çare greva veyşanî de vîna. serra 1909 de milîtanê Sufragîstê Îngîlistan de çalakîya xo vila kerde.

Cînîyê sufragîst ê ke semedê heqê weçînayîşî bigêrî çalakîye organîze kerd. Dima ra raştê ceza ameyê. Semedo ceza înan ra birya protesto bikerî dest bi greva veyşanî kerdî.

Cînîyan dima ra, semedo ke heqanê xo bigêrî bi îsrar greva xo ya

veyşanî da dewamkerdene. Verê çîmanê yînan de wero en weş û bi tehm ame verdene. En peynî verê yînan de awa şêrîn şîmîya û ê ke nê çîyan kerdênê waştênê wa greva yînan bişikîyo. Labelê semedo ke hêna cînîyê sufragîst greve bi îsra bî, serra 1918 de heqê weçînayîşî dîya cînîyan. Cînîyî ke heqê xo girotê çalakîya xo ya greva veyşanî qedîna.

Serra 1920 de Îrlanda de mehkumê siyasî dest bi greva veyşanî kerdî. Dima ra bi qîrarê hikûmatî mudaxaleyê mehkuman bi. 12 kesan ra 4 mehkumî 76 rojan ra pey heyatê xo vîni kerdî. serra 1981 de mehkumê siyasî yê partîya IRA semedê protestokerdişê hikûmatê Îngîlistan semedo ke heqanê xo bigêrî 10 mehkumî dest bi greva veyşanî kerdî.

Semedo ke waştîşê mehkuman nîame qabûlkerdiş, mehkuman greve nêterekna. Çalakî pê merdişê 10 mehkumê siyasîyan qedîya. Pey ra Hikûmatî heqê mehkumê ÎRA

qabûl kerd.

Kiştê bîni ra zî, çepê Tirkîya 1971 ra nat grevê veyşanîy virazeno û grevê çepê Tirkîya de seyan kesî heyatê xo vîni kerdî û zaf kesî zî seqet mendî. Hetu bîni ra zî serra 1981'î de hepisxaneyê Amed de mehkumê PKK semedo ke îşkence protesto bikerî û waştîşê xo yê siyasî bidî qebûlkerdiş kewtê rojeyê merdî.

Serra 4 Adara 1981 de koma ke serektîya yînan Kemal Pir û Hayrî Durmus kerd dest bi rojeyê mergî kerdî. roja 30 de Alî Erek gunî şî pîzeyê ey û heyatê xo vîni kerd.

Serra 1981'î de aktivîstê PKK'î ke kewtibî rojeyê mergî 20'ê nîsane de Alî Erek, 7'ê elule de Kemal Pîr, 12'ê elule de Hayrî Durmuş, 15'ê elule de Akîf Yılmaz, 17'ê elule de Alî Çîçek heyatê xo vîni kerdî.

Serra 1984'in de Orhan Keskin û Cemal Arat aşma hezîrane de Abdullah Meral, Fatih Oktulmuş, Haydar Başbag û Hasan Telcî heyatê xo vîni kerdî. Di sala 1988'an de, zîndana Amedî de Mehmet Emîn Yavûz cuyê xo dest ra da. Serra 1989'an de Aydinî de Husnu Eroglu û Mehmet Yalçinkaya cuyayîşê xwe dest ra day.

Serra 1995 de Yozgat de Fesîh Beyazçîçek û Amasya de Remzî Altûn heyatê xo vîni kerdî. serra 1996'an de Umranîye de Aygun Ugûr, Osman Akgun, Bayrampaşa de, Altan Berdan Kerîmgîller, Yemlihan Kaya, İlginç Ozkeskin, Tahsîn Yılmaz, Bûrsa de. Alî Ayata, Hicabî Kuçuk, Hayatî Can, Aydin de, Mujdat Yanat, Huseyîn Demîrcioğlu Ayçe İdil Erkmen zî Çanakkale de heyatê xo vîni kerdî.

Nika zî, heme mehkumê Tirkîya semedê azadîya Serekê PKK Abdullah Ocalanî û heqê kurdan yê demokratîk bi seyan mehkumê PKK û PAJK'î çalakîya greva veyşanî de, roja 48'an de yê.

Labelê hetta nika idarekerê dewlete û hikûmatî tu cewa-beke nêdayê!

Sadax

Xoser Welat

xoserwelat@gmail.com

Şeytan û Şeytanîye

Bi goreyê olê îslamî, Homa şeytanî adir, însanî/Ademî zî herre ra virazeno û emir keno ke, şeytan, Ademî rê secde bikero. Seba ke şeytan naye qebûl nêkeno, dergeyê Homayî ra yeno eştîş. Naye ser ro, şeytan Homayî ra vano; ez o tim û tim însanî bixapêna û ey rayira to ra veca. A roje ra heta ewro, karê xapênayîşî, ke karêko zaf qilêrin û nehlet-bîye yo, Homayî kerdo barrê şeytanî. Şeytanî karê xo baş nêkerdo. Tay insanan hewceyî bi şeytanî nêverdaya û kewtê cayê ey. Her çende şeytanî Ademî rê secde nêkerdo zî îne ke ewro cayê ey girewto rê miheqeq secde keno. Rayirberîya AKP ye û serekwezîr di kojektorêko cîya û bi konseptêko taybet, amey ser karî. Heme kêmanîyêy demokrasîyî ardîy ziwan. Persgiraya kurde ra heta persgiraya romanana, pers-giraya elewîyan ra heta persgiraya kemîşaran, aborîye ra heta azadîya fikir û ramani, azadîya çapemenîye ra heta rayvistîniya karker, karmend û çîney civatîyan û gelêke çîyêy bîniy, xo feki de kerdîy qanik/benişt. Bi raştî hewceyîya şar û çînanê Tirkîya zî bi nê galegalan est bi. Nê galegalîy ro weşê şarî şîyê. Bi na politîka û bi ney sîyasetî cayê linga xo viraşt.

Bi taybetî zî vatîş û tay hewldanêy ke, di derbarê persgiraya kurde de, hîvîyêke dabî şarê kurdîy û şaranê Tirkîya. Oldaran ra demokatan, elewîyan ra kurdan, libaralan ra sosyalistan, heme beşey civatîy kewtîy miyanê hîvîyan. AKP ye, nê hîvîy bi westayîyêka zafêrî averkewtî bi kar ardîy. Pilaya vengane xo resna seyî ra 50'in ke, wayir hîvîyan bi xo hesyay û vîr berd saete AKP ye şikeva pe ro dabe. Artêşe ra heta polêsan, dadgerîye ra heta çapemenî destêy xo derg kerdîbîy. Êdî tu hêza ke bişikoz zengûyê AKP ye zeft bikero nêmede bi.

AKP ye bi westayîyêka ecêbe heme hetîy xapênay. Hewceyîye bi şeytanî nêmede. Heta ewro tu hikûmatêkê siyasî yê Tirkîya, karê xapênayîşî bi qasê/qandê AKP ye baş bi kar niyard. Na şeytanîye, şeytanîyêka rêze ra niya, westayîye wazena. Şeytanî zafêrî, şeytanbîyîş wazena.

Zeke Profê destûra binkeyîne Kuzuîyî zî vatê: "Ziwanê daye waştîş, karê şeytanî yo." Camêrdî waştê naye vajo, tenê ma şikenê zîwanê daye biwazê. No kar karê ma yo. Ma seba tirkanê Bulxarîstanî, tirkanê Elmanya waşt. Serekwezîrê ma di Elmanya de waşt. Şima kurdîy senî kar û mezîyetanê ma, ma ra giyenê. Camêrd raşte vano. Eke gunayêko ke bayir nêbo, nika ez zî wazena ro şeytanî şîretêke biker û vaca, birêz! Ti şîyere, Homayê xo ra uzrê xo biwaze, wa na tewka lehnetî milanê to ser ra wedaro. Rayirberî ya AKP ye, ney karî to başêrî kena. Qet nêbo di Tirkîya de mevînde.

Berîtan sembola kurdan a

Ewro gerîlayê PKKî mîyan de hewna qala Berîtanî beno. Çimkî Ocalanî ardbi zıwan ke a sembola gerîlayan ra yew a. Semedê ke bi dil xebat kerdê û bi her hucreyê xo kurde-warey cuyayê ra, çalakger û şoreşgereke jêhafî û jîr bi

NAVENDA XEBERAN - AMED

Gulnaz Karataş (Berîtan) Dêrsimî ra ya, Ema qezayî Çewlîgî Solxanî de tarîxa 1971 de ameya dinya. û tarîxa 1991 de şîya koyan. Pîyê Berîtane memûr o. Semedê ey zî, keyî xo berdê Solxanî. Dima ra keyî berdî Xerpetî û Berîtan Xerpetî de şîya dibistana Anadolû. Dima ra, zanîngê qezenç kerda û şîya Stenbol beşa İktisat İdarî Bîlîmî wenda.

Xarpetî de wendoxên dîndar û nijadperestîy zaf bîy. 12 İlonî de zî dewlet zaf zext kerdenê. Xerpetî de 2 mehlê de Dêrsimijan esto û nameyi mehleyan ra yew Fevzî Çakmak û yê bîn zî Yildizbaglar o.

Xerpetî de Berîtan zaf zehmetî vîna. Çimkî hertim nijadperestan heqeret kerdenê. Semedê ey zî gedetî ya Berîtane zaf zehmetî vîyartê. Berîtan Lîseyaya Anadolu wendê. Encax ey dibistanî de zaf dîn niqaş bîyenê. Hem wendekaran û hem zî mele zaf niqaş kerdenê.

Sîstema Dibistanan de zaf dîn ameynê şixulnayiş. Ema Berîtane semede ey feodalî zaf tekoşîn kerdê. Berîtan dibistanî ra hes nêkerdê. Çimkî dibistanî de, heme wendekaran solanê sipe û cilanî sipe dayê xo ra. Wendekaran heme sepebîy ra, semede ey zî, Berîtane dibistanî hes nêkerdê. Rojê duşumê Berîtane erey hertim şîyenê dibistanî. Çimkî dibistanî de merasîma şuristî yanê ya marş wendişî bîyê. Roja duşeme şuristê îstîklalî ameyêwendene. Berîtan zî erey şîyenê. Berîtan quralê dibistanî ra hes nêkerdê, çimkî dibistanî de hertim vaten wa wendekarî cenîyan pûçanê rengê grî paykerdê. Berîtane zî qebûl nêkerdê û hertim pûçê sipê kerdenê xo payan.

Ey demî de Berîtane û ambazanê Berîtane hertim vatenê kê ma benî şoreşger. Hertim kowar wendê û deyênê yew bînan. Koware hewna nîyameynê vilakediş û ceza girotê ra nêewtey ke bibera dibistanî. Ceza girotî ra kowarî nêberdê dibistanî.

Berîtane kowar tebera wendenê û dima ra deyenê embazanê xo, înan zî wendê û dayê zenbî ombazanê xo.

Ay Newroz nêşinasnayê

Berîtane zanîngê qezenç kerd şîy Stenbol, ema, Berîtane tena zanîngê nêwendê, têkoşîna kurdan zaf meraq kerdê. Hertim şîyenê partî ameyê. Ema Berîtane tarîxa 1989 de, hema zana ke, kurd a. Dima ra zaf cigerayiş kerd û têkoşîna kurdan zî zaf meraq kerdê. Yew roj ambazanê Berîtane ay ra vat ke: "Newroza to pîroz bo." Berîtan vat: "Newroz çîyo?" Ambazêy Berîtane zî vateya Newrozî Berîtanî ra îzah kerd. Berîtane zî vat: "Ma kurd nîyê. Ma elewî yê." Berîtane hema nêzanayê ke kurd kam êy û elewî kam êy. Ema cigerayîşe xo daha zî xorî kerd.

Berîtane têkoşîna kurdan ra zaf hes kerdenê. Xebatên ciwanan mîyan de yew dem xebat kerd. Ta-

rixâ 1990 de şîy Yewnanîstanî. Perwerdehî diy dima ra ame Mêrdînî û Sêrtî û zaf cayên bînan de zî xebata xo kerd. Ema heme kesan Berîtanî ra hes kerdê. Xusûsî cenîyan Berîtanî ra zaf hes kerdê.

Berîtane zaf kurdî nêzanayê ema, kurdî ser xebat kerdê. Yew dem Berîtane û Şehît Jîyan amey binçimkerdiş. Ey ra dim înan eşti zîndanî. Zîdana Bayrampaşa de yew dem mendîy û zîndanî ra vejya. Zîndanî de Berîtanî tikeyna dijmin şinasna û xebata xo dah zî xorî kerd. Semedê ke Berîtan ze ambazê xo yê bînan nêbîy ra, ay ra vatênê Berîtane anarşîst a. Berîtan Stenbolî ra zaf hes kerdê.

Berîtan qîrarê xo dabi û şîbîy kewtbî refanê gerîlayî mîyan. Berîtane semede ke ûcade zî zaf xebat kerdê ra, bî qomutanê gerîla. Berîtan gerilla de zaf nêmend şehît kewt. Ema senî şehît kewt! Niqaşîy hema zî benê. Serekê PKKî Abdullah Ocalan semede Berîtane, hertim vatenê ke, Berîtan sembola gerîla ya. Yew ambaze Berîtane cayî perodayîşe de Berîtan defin kerda. Ema dima ra ambazîy Berîtanîy şîy cenazê ay ûca ra vet û bi merasîmî defin kerdîy.

Nameyê Berîtane vila bî

Merasîma Berîtane de heme kesan cayê xo girewt. Pey ra semedê ay çalakîy amey viraştîş. Heme kurdan vengê Berîtane şinawit. Zaf dewan de, dewijan nameyê keynayên xo Berîtan panay.

Hedî nameyê Berîtane şaristanan de zî vila bîyênê. 13 serr verî Berîtane şehît kewt.

Ema vengê çalakîya Berîtane hewna zî kesên ke ay şinasnenê anê zıwan. Yanî Berîtane bi sembola gerîlayî.

Heme kesan Berîtane ra zaf hes kerdenê. Hertim hawayen verî nameyê ay nika zî yena vatîş. Çimkî bi goreyê şarê kurd, çalakîya Berîtane zaf muhîm bi. Eger, yew kes wazeno ze Berîtanî têkoş-

rey bikero se, ya zî wazeno ke se Berîtane xebat bikero se, gerekî sifeyîn xo bîşinasno.

Çimkî, çalakîya Berîtane zaf muhîm a. Heme kesîy nêşkenê ke ey çalakîyên ke ay kerdê bêkerê. Derheqê aye de zaf çîy amey nuştîş. Semedê Berîtane zaf çîy amey niqaşkerdiş.

Çimkî, Berîtane hem semede ewro, hem zî semedê sibayî, xebatên xo kerdenê.

Jiyan

Nesrîn Orak

oraknesrin@gmail.com

Greva veşaney û rojanêy qirîtk

Hikûmet meseleyê welatî ra senî çimanê xo gena? Mantiqê hikûmetî çî esto nika vejya ortê. Zatî ma heme zanî ke, mantiqî hikûmetî seyîna. Ya çapemenîya Tirkîya sekene? Senî bêveng manena. Niniskarî rojnemegeran semede çina nuştayên xo de, ca nêdanê greva veşaney? Yanî hîna vecyena ortekî, çapemenî hetanî hikûmetî ra talîmat nêgero, nuştayê xo de nênuşenî.

Rewş zaf qiritik o

Bi goreya xeberên ke yenê ma, hedî hedî kesên ke kewtî greva veşaney ameyî merg ser. Ema hema zî hikûmet yew ling nêşta. 12 İlonî de zî wina bîyo.

Eger ortê de yew pisgîrek esta se, hikûmet wazena çen kes bimirî? Hema niqaş bikerî armanca hikûmetî raşt nîya. Ey kesên ke kewtî greva veşaney heme bi îradeya xo kewtê grevî. Kes kesî ra talîmat nêgirot. Çimkî, waştîş ey kesan zî zaf maqûl êy. Zıwanê maya xo de wazenî perwerdehî bivînî û wazenî şert û mercên Serekê PKKî Abdullah Ocalanî wa bikerî weş. Zaf çîy nêwazenî. Êy heme zaf normal êy. Ema semede ey şertan yew kes zî cuyayîşe xo vînî bikerî se, heme riye bêvengî riye hikûmetî ra yo.

Hikûmet bêveng o

Heme welatî de nika zaf kesan alikarî day ey grevî. Zaf kesan zî semede alikarî yew roj greva veşaney girotîy. Ema verî ey pîrsgirakanî de hikûmetî bêveng a. Hema nêzana bêvengî feyda nêkena. Çimkî kesî ke kewtêy greva veşaney heme ey qîrarê xo ra fek vera nêdanî û her roj ena çalakî bena zedê.

Cenî wa hêsrên merijne

Semedê ke hêsrên mayan merijyê heme çalakîyên grevî de mayîy şinê kunê çalakîyan. Çimkî heme dejyayîşê civatî înan ser de yo. No zî gureyê cenîyan daha zî xorî kerdo. Cenîy her tim veng danê Erdoganî ke wa îlada xo ra fek verado û waştîşê zîndanîyan bîyaro ca ke heme merdiman mîyanê aşti de bicûyê.

AZADIYA WELAT Zozan Basın - Yayın Adına İmtiyaz Sahibi Halime PARLAK Yazın İşleri Müdürü İbrahim GÜVENC Yönetim Yeri: Diclekent Bulvarı Termil Apt. Kat:3 No:9 Kayapınar / DİYARBAKIR İdare Tel: 0 (412) 251 38 88 Yayın (Weyan) TEL: 0 (412) 237 48 90-91 Fax: 0 (412) 237 48 89	Baskı (ÇAP): Stenbol: Gün Matbaacılık, Reklam, Film, Basım, Yayın, Tan. San. Tic. Ltd. Şti. Telsizler Mevkii Beşyol Mah. Akasya Sok. No: 23/A Küçükçekmece / İSTANBUL Tel: 0 (212) 580 63 81 Edene: Arslan Güneyoğlu Gazetecilik, Matbaacılık, Kağıtçılık Yeni Doğan Mah. 2108 Sok. No:13/A Yüreğir / ADANA Tel: (0322) 346 03 71-72 Genel Dağıtım: Turkuvaz Dağıtım Pazarlama
---	---

Kurdîy vejyay qadan û...

Greva giroteyên zîndanên yê sîyasîyan kewt roja xo ya 48'in. Nêy rojî qirîtk êy. Beno ke merdîşî bibêy. Şarê kurd hemeyê Kurdistan û Tirkîyayî de werîştê payan û mafê xo...

Kurdîy semedê greva veyşaneyî ya giroteyên PKKij û PAJKijian her ke şino veng dano. Ema dewleta Tirkîya û dinyayî goşanê xo semedê ke meseleyî miyan de mafê kurdan esto ra hîrê meymûnan kay kenêy. No zî kurdan hêrs kerdo û kurdîy zî her roj verê zîndanê Tirkîyayî de çalakîyên xo darfinenê û anê zîwan ke waştîşê zîndanên yê ma yo û hetkarey danê çalakîya giroteyan.

Kurdîy semedêke waştîşê giroteyan ke Azadiya Serekê PKKî Abdullah Ocalanî, mafê perwerdeheya bi zîwanê kurdî û mafên kurdan heme gere bêrê dayîşî ra, mil danê giroteyan ke wa waştîşê înan dewleta Tirkîyayî qebûl bikero ke grevî de nêmrê. Çimkî goreya kurdan eger girotey cuyê xo vinî bikerê do cuyayîşê Tirkîyayî bikûro haleke xedar miyan û semedê ke mekûro ey halî ra her roj veng danê rayîrberanê Tirkîya û dinyayî. Rayîrberîy zî hîrê meymûnan kay kenêy û nêvazenê ke meseleyî hal bikerê.

Amedî de her roj BDP û şar piya verê Zîndanên Amedî de çalakîyan darfinenê. Û waştîşê groyan qîrenê ke wa medya tirk binuşno. Ema nafiye yo Erdoganî fekê medyayî bi pereyan mohr kerdo û nêvanê. Şarê tirkian xeberên înan yê aw û vayî ra goşdarî kenêy û ze ke Tirkîya gul û gulîstan bo mojnênê. Yanê şerî psikolojîj kenêy.

Azadiya Ocalanî ya kurdan o

BDPijên İzmir, Aydın û Balikesîrî heme verê xo day Zîdana Şakranî û bi hezaran kesîy verê zîndanî de çalakîya xo viraştîy. Pankata: "Zîndanên de greve merdîşî verde yo ma nêverde ke wa giroteyî bîmrê." Sloganên ze: "PKK şar o şar tîyayo. Ocalanî azadî kurdan ra

azadî. Bexodana zîndanên rûmeta ma yo." Qîray. Qamereya mobesî bi kesk, sûr û zerdî girotîy. Hetê bînî ra zî lojnanên Şakranî ar zî tîkey malbatan ala tirkian şaneşînanê xo de daliqnay.

48 rojo ke grevî de yê

Giroteyên sîyasî yê zîndanên Tirkîyayî de yenê tepîştîş semedê azadiya Serekê PKKî Abdullah Ocalanî bêro dayîş û mafê pederdeheya bi kurdî bêro qebûlkerdîş û mafên kurdan yê rewa bêro dayîş ra canê xo dayê merdîşî ver. Ewro 48 rojo ke berdeyam o û her roj humara giroteyan zêd beno û kunê greva veyşaneyî. Humara giroteyan verî hezarî de şino.

Sazî û dezgeyên sivîl û serede BDP veng dano şaran ke waştîşê giroteyan waştîşê ma heyana o ke, wayirtey bikerê. Semedê ke hikûmet çare biko ra

veng danê ke heta ke veng zêd nêbo do çare nêkerê. Veng danê warê kesên demokrat û warê vîcdanî yê ke beşdarê çalakîyan bibêy û dewlete û hikûmatî bidê zorî ke waştîşan qebûl bikerê ke zîndanên de merdîşî nêbêy.

Antalya de, Mersîn de û hemeyê

bajarên Kurdistana Bakur de kurdî werîştê payan ser û bexodana zîndanên silaf kenê û hetkarey danê înan û veng danê hikûmatî ke wa waştîşê înan giroteyan bêrêy qebûlkerdîş. Semedê ke hetkaray bidê kurdîy, çalakîyên meşyaşan, çelegê sîya verê bonê AKPî de verdayîş, slogan û pankatan, her roj berê zîndanên ver de çalakîy û daxûyan dayîş. û ronîştîşan kenêy û hetekera zî veng danê medyaya tirkîya û dinyayî ke vengê înan bişêro heme kesan.

Demîrtaş: Eger şamîmîyê ma bişêrê İmralî!

Hevserekê BDPî Selahattîn Demîrtaş qiseyên ke wezîrê adaletî; 'Vengê giroteyan ame ma' kerdbi ser ora, nixanyîş kerd û ard zîwan: "Eger şamîmîyê ma bişêrê İmralî. Ma wekîlî şikyenê bikûrê heme zîndanên Tirkîyayî. Madem kî hinî yo ma bişêrê İmralî. Wa gama sifteyîn bibo."

Demîrtaş semedê bal bionco Greva Zîndanên ya Veyşaneyî ra Zîdan Çewlîgî Tîpa M verî de daxûyaneya çepemeneyî da. Wekîlê Çewlîgî İdrîs Balûken zî ûca de bi. Hete înan bi seyan merdimî zî beşdarê çalakîy bîy.

Bal ame ontîş ke wa tecrîd peynî bibo, şert û mercîy bêrê weşkerdîş ke şar xo azad bikero. Qerebalixî miyan de sloganê ze: "Bijî Serek Apo. Bijî bexodana zîndanên. Zîndanî wa bêrevengkerdîş û giroteyî azaf bibêy." qîray.

Varanî Kurdistan û bajarên Tirkîyayî de cuyayîş felc kerd

Menga citmengî de emser zaf varana bi şîd û ya zirar zaf da şaran vara. Heme bajarên tirkian û yê kurdan de varan çend rojo ke zaf vareno. Zafêrey zî vero şandinên bajarên Kurdistana Bakurde varano.

Varana ke vareno cuyayîşê şaran kerdo talûkeyî zafêreya şarî nêewtenê ke keyên xo ra bivejyê teber.

Heta ney gamî bi desan kesan cuyê xo vinî kerdêy û cesedê

zafêriyan zî nîyameyo vînayîş çimkî lehîyan de şîyê. Bax û baxçe, erdên zahîre romitê û yên bînan hemeyan zirar vînayo. Dewijan ard zîwan ke bi hezaran heywanê înan zî telef bîyê û perîşan bîyê.

Kurdistana Bakur qeza Rihayî Harranî de nezdî 20 dewan pir û perîşan bîyê. Hetê bînî ra heme cayan de şar semedê xo lehîyan ra bipawo ra tedbîranê xo heta ke şikyenê genêy.

Hikumet wa muzakere bikero

Serekên partîy û dezgeyên sivîlan veng danê rayîrberan ke, wa waştîşê zîndan hemayan bîyarê ca. Hetê bînî ra, çapemeniya tirk dawetê gureyê raştineyî kerdî ke, wa hetkareya AKPî mekerê û şarî bipawê

■ Zeynel BULUT / Nesrîn ORAK - AMED

Ney rojanê ke ma tederavênê de heme kesên demokrat wazenê ke zîndan de merdîşî nêbê û heme kesîy wa alîkarey bikerê ke wa grev bi erênî peynî bibo. Ney semedî ra çalakîyên yenê kerdîş de veng danê ke wa hikûmet û dewlet waştîşê zîndan bido.

Parî, sazî û dezgeyên şaran zî anê zîwan ke waştîşê zîndanî maqûl êy û lazimo ke berê qebûlkerdîş ra wazenê ke AKP goşanê xo akero û veng bido vengê zîndan ke amayîşê Tirkîyayî mekûro zehmetey.

Serekê OSPî Nûreddîn Maçînî ard vîr ke polîtîkayên AKPî bê zûr û xapeynayîşî çîyê nêdano şarîy. Serekê HAKPAR Vasif Kahraman zî qiseyên xo vat, mafên kurdan yê perwerdeheyî lazimo ke bêro dayîş. Serekê DDKDî İmam Taşçî zî bal ont bêvengeya medyaya tirk ser û ard zîwan ke lazimo raştayî bidê şarên tirkan ver.

AKP şaran xapînena

Serekê OSPî Nûreddîn Maçînî bal ont polîtîkayên AKP ser û ke bê zûran û xapeynayîşî çîyê nêkena û wina dest bi qiseyan kerd: “Zîndanî de greva veşnayî zaf derg dom kerd. La hetê hikûmeta desthilatdarî ra, ze çîyê nêbîyo goşanê xo girotê.” Çapemeney tirk zî ze ke çîyê tirkîyayî de nêbeno û nênuşneno û ze ke heme ca û warê Tirkîyayî gul û gulistan bo mojnênê. Medya dinyayî û ya Tirkîyayî pîya bêhestîyar êy. Ez ney rewşî şermazar keni.

Erdogan diktator o

Wina dewam kerd: “Waştîşê ombazên ke kewtê grevî maqûl êy. Ewro dinyayî de dewletên nufûsa înan bi 100 hezar estêy.” Kurdîy Kurdistna Bakur de 25 mîlyon êy. Serekwezîr Erdogan Almanya de doza perwerdeya bi tirkî keno. Ema zîwanê 25 mîlyonan nêvînenno. Erdogan tebera xo ze demokrat dano eysayîş, ema dema ke yeno tirkî-

yayî dîkatatoreke gird o.

Waştîşê înan maqûl êy

Maçînî wina vat: “Ombazên ke greva veşaney de yê, waştîşê înan rewayê û meşrû yê. Ma hetkarey danê weşatîşê înan û weş vînenê.” Ney mijarî de ma hişyar êy. Ma hem dem bi nameyê partîya xo daxûyaney danê çapemeneyî. Çîyêke milanê ma ma do bikin. La waştîşê giroteyan.

Waştîş yê ma hemeyan o

Wina qedîna: “Waştîşê zîdana yê înan tenê nîyo. Yê hemeyê kurdan o. Bi zîwanê zîmkarî perwerde mafê ke rewa û merdimatey o. Her kurd lazimo ke semedê waştîşê înan bi girseyî çalakîyên xort xo nîşan bidê.” Ey ra ma ze partî, çî çî ma destra bêro ma do alîkar bibêy. Tenê hetkarey nê, nêy pêvajoyî de çîçî lazim bibo ma do bikerê. Ney warî de şarê kurd heme şîyar bê û payan sero weş bivinderê.

Bêvegeyê sîcê merdimatey o

Serekê HAKPAR Vasif Kahramanî zîwan ke wazenê rojeke verî waştîşê înan bêrêy ca û dest gervî ra veradê. Semedêke 40 rojan de nêweşîyên giran yê nêravêrenê înan de vejyênê rewşa îna zaf gîrn o û wian dest pê kerd: “Nêweşîyên ke vejyênê zî sîcê merdimateyî yo ra, ma nêwazenê ke wina dom bikero. Hikûmatî wa waştîşê înan bîyarê ca û grev peynî bibo û kes çîyêke nêbo. Kesên ke bêvegn bi-

manê sîcê merdimatgey kenêy.”

Mafê perwerdehî rewa yo

Kahramanî wina dewam kerd: “Ze partîy ma daxûyaney danê. Çîçî bikûro milên ma ser ma dê hetkareya dost û ombazên xo bikerê û ma dê hetkarey bidê înan. Waştîşê înan yê ma yê. Ma verî zî ze partîyên kurdan protokol îmze kerd bi.” Semedê ke zîwanê zîmkarî û perwerde ma tim hetkareya înan kenêy û rewa yo. No bêvengew ewro, ya hikûmatî ma fam kenê, ema ma, ya medyayî fam nêkenê. No bêvengewa înan zî ze sîcê merdimateyî vînenê.

Wa hikûmet muzakere bikero

Serekê DDKDî İmam Taşçî zî derheqê grevî de wina vat: “Ma greva veşaneyî şopnenê û ma zaf xemgîn êy. Lazim bi ke nîyamaynê no merheleyî. Cuyayîşê merdiman zaf bi qîmet o.” Grev 40 rojanê xo ravêrayo. Bi hezaran girote waştîşê înan vano ke hikûmat lazimo ke bi înan de reyde ronîşo, muzakere bikero û bi ca bîyaro.

‘AKP vano heme çîyan ez zani!’

Taşçî wina domna: “La ma şopnenê ke tu gameke erênî nêerzena. Vano heme çîyan ez zani. No zîhnîyeta Erdoganî yo. Vano heme çî destê min de yo. Ney ra zî çapemeneyî zî dano vindertiş û nêverdano ke xeberan bido dinyayî û grevî bido şinasîyîş ke çare bivîno. Nêy semedan ra

lazimo. Lazimo ke ders bivejyo û biewno û goreya înan xo tabidê. Ma serekomar û serwezîr û serekê dadî ra wazenê ke, waştîşê grevî de yê wa bêrê qebûlkerdîş û çare bivîne. Ma ze partîya KADEPî ma wazenê ke, grevên veşaneyî bi merdîş nêbê. Ney semedî ra, eger gure bikûro ma mil ke, komîsyon û çîyên bînî bêrê amedekeridîş se, ma wazenê ke tede ca bigê û xeberanê xo heta ma ra bêro ma do bikerê.”

çîçî destê kurdan ra bêro gere ney meseleyî sero weş bivinderê.”

‘Wa kurdî daha xurt bibêy’

Wina domna: “Ze rêxistin komel, sazî û dezgeyên sivîl û şexsîyetên birûmetin xo mîyan de yewiteya xo daha zî xurtirey bikerê. ney yewiteyî de vengê kurdan daha zî zêd bivejê teber û ney meseleyî ser de xebat bikerê û çaresereya ney bixebityê û waştîşê grevî wa rayapêroyîne ra bivajê.” Rojekî verî rojî çareser bibo û wa fek grevî ra bêro verdayîş. Waştîşê ke grevî waştîşê ke cuyayîşî merdimateya kurdan o. Ney ra, beno ke hikûmatî ra çewt bibo ema, goreya kurdan û merdimatey raşt o.

Dadgehan de kurdî qedexe yo

“Kurd bi zîwanê xo nêşkenê dadgehan de xo îfade bikerê. Kurd û zîwanê înan ze ke tecrîdî de bê. Nezdî 4 serro ke doza ‘KCK’ î de bi hezaran merdimîy amey girotiş. Û ey merdimîy dadgehî de bi zîwanê xo nêşkenê xo îfade bikerê ra, îfadeya înan nîno qebûlkerdîş. No hawa hal encax dewleteke faşîstane de bibo. Dewletên faşîst, bê sîc merdiman bi serran zîndanî de danê vindertiş û ceza danê înan. Kurd zî gere dijî ney muhalefeta xo daha zî gur bikerê. Rojeke verî rojan gere no grev bêro vindertiş. Ma wazenê ke hemeyê kurdan vengê xo bikerê jûperçe û bêrê biryanê xo pêhet bigê û gamanê bi erênî berzê ke wa meseleya înan daha rew hal bibo.”

‘Tirkîya do bikûro tîmîyan’

Taşçî wina qedîna: “Roj bi roj girotiş û zextanê xo zêd kenêy. Lazimo ke merdimîy înan ra bivajê bes o. Ma nêwazenê ke merdîş nêbêy ra, waştîşê înan bêrê ca. Eger meyrê ca se zî lazimo ke hikûmat înan de tîkiley rono. Eger nêbo do zaf merdimîy do bimirê û no zî semedê ma heme kesan do weş nêbo. No meseleya heme kurdan o. ya giroteyan PKKî an zî yê PAJKîyo ya hemeyê kurdan û Kurdistnî yo.”

Tecrîd bêqanûn o

Serekê KADEPa şaristanê Amedî Ciwanroj Ceyhanî zî ard zîwan ke 40 rojan ra zafêr o ke grev dom keno. Waştîşîy yê ma hemeyan êy.

Ameyo asteke cuyayîşê xo dest ra bidê û nêwazenê ke merdîşîbîbêy: “No grev semedê tecrîd bêro wedartiş û zîwanê makî de perwerde bibo yo. Tecrîd hiqûqa navnetewî de cayê ci çîno û bêqanûnî yo.”

Wa waştîşan bîyarê ca

Ceyhanî veng da rayîrberan ke wa waştîşî bêrê qebûlkerdîş: “Bi her hawayî lazimo ke mafê giroteyî bêro dayîş. Pawitox û malbatîyê pêvînayîş bikerê. Nêy waştîşê merdimatey êy û hiqûqî yê. Serra 1996 madaheleyî de 12 ombazên ma Amedî de şehîd kewtîy. Êrîşa serra 2000 de zî tevaheya zîndan de 32 ombazên ma yê bînî zî şehîd kewtîy. Kes nêy çîyan nêwazeno

Qanatê Kurdo

Qanatê Kurdo qijkey ra heta îxtiyareya xo nêqelifya û xizmet da zıwanê kurdî û kuredwarey. Zanayê qelifya-yiş zexeley ano û lazımo ke merdim û kurdîy çalak bê

MAMOSTE SILÊMAN

“Zıwan bingeyê û binerdê yewîtîya endamanê mîlet o, çeka serbestî û serxobîyayîşî yo..”

Qanatê Kurdo, 12'ê Êlula serra 1909'î de dewa qezayê Dîgorê Sûsîzî, de ameyo dinya. May û piyê ey kurdê êzîdî bî. Serranê Cengê Cihane yê Yewînî de, malbata Qanatê Kurdo, sey hezaran malbatanê kurdanê yê êzîdîyan mal û milkê xo, welatê baw û kalanê xo de verdanî û zîlm û tedaya Osmanîyan ver koç kenî Ermenistanê eyroyînî. La Ermenistanano wêranbîyaye û pîrê koçberanê ermenîyan bi. Keyê (malbatê) Qanatî ewta ra şonî Tilbîs.

Serra 1921'î piyê Qanatî şono rehmet, maya ey, seba ke ey miqat biko, dana datîzê ey Reşîdî het.

Qanat, serra 1922'î de dest bi wendîşê xo keno. Na sere de, bî însiyatîfê nuştox û hunermendê kurdan Ahmedê Mîrazî (Ahmedê Şewêş), bajarê Tilbîsê de, seba gedanê kurdan, dibistanê kurdî abeno, Qanat zî wendekarê nê dibistanê beno.

Serra 1928'î de bi ardimê Erebe Şemoy, Komîteyê Merkezê yê Partîya Komünîst a Ermenistanî 8 hortê kurdan seba wendîşê raybenî Leningrad; nê xortan ra yew zî Qanatê Kurdo bi.

Semedo ke wendîşê ey yo mîyanên tamam nêbibi, Kurdo verê de keweno Fakûlîteyê Karkeranê yê Înstîtutîyê Zıwanê Rojhilatîyê, ke zıwanê kurdî ewta de waneno. û tamamkerdîşê nê wendîşê xo dima, Zanîngehê Tarîx, Felsefe, Zıwan û Edebîyatê de dewam keno. Zanîngeh de, Qanat, bi destê rojhilatnasanê namdaran, yew sey Nikolay Marr, İosîf Orbêlî, Alêksandr Frêyman û çend zanayanê bînan, hetê îrannasiyê û kurdnasiyê de zanayîşê xo aver beno.

Zaf zıwanan mûseno

Serra 1993'î de wexto ke, Qanat, hima wendekarê zanîngehê bi, Erebe Şemo û İshak Tsûkêrmanî reyde, meseleyanê kurdî ser o, bi kurdîkî, di meqaleyanê zanyariyê çap kenî. Qiymetê nê meqalayanê zanyariyan gelekê xurt bi. Raya yewin a ke kurdnasiyê û îrannasiyê de, kategoriya cinsan, bi zıwanê kurdî (kurmanckî) amey nuştîş.

Qanatê Kurdo, nê serran de, wendîşê Înstîtutîyê ra dima, Fakûlîteyê Karkeran de mamosteyê zıwanê kurdî beno. Te-

Cuyê xo semedê menfatê kurdan xerç kerdo

Bi tamamê cuyê xo de, seba pawitîşê menfeetê kurdan, zıwan, tarîx û kulturê kurdan, camêrdey reyde xebate kerda. Çar perçanê Kurdistan, komarê Yekîtiya Sovyet, Avrupa ra, bi sedan namey ey rê ameynî û ey tu name bê cewab nêverdaynî.

Wexto ke Cengê Cihanî yê Dîyine ra

ageyreno, Akadêmîya Leşkerê Sovetê ra ey dawet kenî û vanê ke, bê ma reyde kar bike, ma keyê to bidî to. Aşme de panc hezar rûbil mûçe (maaş) bidî to. La vanê ti gere terkê kurdnasiyê bikî. O goşnêdano nê watişanê înan. Bi mûçeyê xo razî bi. Zano ke bê kurdnasi nişno biciwîyo

mamkerdîşê Zanîngehê Tarîx, Felsefe, Zıwan û Edebîyatê dima, O Zanîngehê Leningradî de, doktora xo keno û têza xo ya doktorîye (Ph.D), serra 1941'î de, bi mewzûyê “Çêbûna kirdarên bargiran di zıwanê kurdî de” nuseno û Înstîtuyê Êtnografîya ya zanyariyê de cigêrayîşê xo yê kurdnasiyê dewam keno.

Serra Cengê Welatperwery de, o bi rizaya xo, beştarê Ordûyê Sûrîyê beno û hetan peynê şer keno. Semedê jêhataya ey nişanê ‘Stêrka Sûrîyê û gelekî mîdal-yayan gêno.

Cengê dima Zanîngeha Leningrad de, beno mamosteyê zıwanê kurdî. Çend wendekarî ey, (M. Rûdênko, R. Sabolov), benî kurdnasê namdarî.

Serra 1946'î de û dema Leningrad de, Înstîtutîyê Rojhilatnasîyê de xebitono û hetan peynîya ceyê xo, no Înstîtutîyê de, se rojhilatnasîyo namedar kar û gureyê xo dewam keno.

Rûsya de, kurdnasiyê, dewlemend bibo zî, hetan nê serran kurdnasî; sey beşêka îrannasiyê ameynî zanayîş. La wexto ke serra 1958'î de bi destûrê Komara İraqê, tayê heqê kurdan ameyî nas-kerdîş. Verê Leningrad û Yêrêvanî de, dima zî Moskovay de, Înstîtutîyê beşê Rojhilatnasîyê yê kurdnasiyê ameyî akerdîş. Bakû, Taşkênt, Tilbîs, Samarkand û tayê şaristananê bînan de zî kurdan ser o cigêriyayîşê herayî bîy.

Serekteya kurdnasey keno

28'î Sibata serra 1959'î de, bi fermanê serekê Beşa Leningradê yê Înstîtutîyê Rojhilatnasîyê Hovsêp Orbêlî, kurdnasiya ke kewtnî mîyanê beşa İrannasiyê, bi nameyê “Kabinêta Kurdnasiyê” ya beşêka xoser. Rojhilatnas û kurdnaso namdar, dostê kurdan Hovsêp Orbêlî bi xo, beno serekê na beşe. La çend aşman dima Qanatê Kurdo, cayê ey gêno, ke hetan peynîya cuyê xo, serekte-tîya nê ocaxê kurdnasiyê kerda.

Qelêma Qanatê Kurdo gelekî bi mehsul bî, ey se ra vêşêr kitab û meqale-yê zanyariyê çap kerdî Doktor, profesora

zıwanzan, Zera Üsiv vano ke; “Qanatê Kurdo, çareserkerdîşê meseleyanê zıwanê kurdî ser o sereyê xo dejnawo. O no xusus de dereceya yê yewin de ca gêno.”

Konferansa Kurdnasî ya 1'wine.

Serra 1934'î de, Q. Kurdo, Yêrêvanî de, beşdarî konferansê yewinê yê kurd-nasiyê beno û nuştayê xo “Bingeyê gram-merê kurdî” waneno. La serra 1960'î peşdarî kongreyê rojhiltnasiyê dîyinê yê mîyanetewî beno. (Moskva). Q. Kurdo, no xusus de, dima zî beştarê epey konfe-ransan û sempozyoman beno.

Eserê Ey;

Serra 1936'î de o kitabî xo “Gram-atikê Zıwanê Kurdî yê Kurd”, bi zıwanê kurdî çap keno.

Dima “Rîya Teze” de nê meseleyanê zıwanê kurdî ser o çend meqaleyan çap keno.

Serra 1957'î de Qanatê Kurdo, “Gram-merê zıwanê kurdî (kurmanckî)”, bi zı-manê rûsî çap keno.

Kurdnasê zıwanzan, doktor İshak Tsûkêrman vano ke “No kitab; bi şeweyêkî zanîstî ameyo nuştîş. Q. Kurdo ne tena cigêrayîşê zıwanê kurdîyê kerdo û bonderkerdîşê kurdî ser o zî xebitî-yawo”.

Qanatê Kurdo, raya yewine, Yewîtîya Sovetê de, şîranê Cegerxwînî çap keno.

Yewîtîya Sovetê de elfabeya kîrîlî fermî bîy. Qanatê Kurdo, serra 1952'î cigêrayîşê xo zanîyariyê de, tena bi alfabe-yê Mîr Celadet Bedirxanî (alfabeya Latînkî) kar arda.

Serra 1960'î de bi 34 hezar çekuyan “Fehengê kurdî (kurmanckî) – rûsî” çap keno.

Bi sayeyê Vladîmîr Mînorskî kovar û rojnameyê sorankî dekewenî destê Qanatê Kurdo û dest bi bonderbîyayîşê so-rankî keno.

Serra 1965'î de, “Gramerê zıwanê kurdî bingeyî lehçeya kurmanckî û so-

rankî” ser o nuseno. No eser serra 1978'î de, hetê weşanxaneyê Akadêmîya Yewîtîya Sovetê ya Zanîyariyê ra bi zıwanê rûsî, yeno çapkerdîş.

Qanatê Kurdo, serra 1983 bi Zera Üsivî “Fehengê kurdî (sorani) – rûsî” çap keno.

Heme kitab û meqaleyê Q. Kurdo, hetê Dr. Abdürehman Hacî Maruf, Dr. Kurdistan Mukryanî, Dr. Şukriye Resûl, Profêsor Maruf Xeznedar, Dr. Cemşîd Heyderî, Dr. İbrahim Ezîz, Dr. Enwer Qadir Mihemed û Şukir Mistefayî ra bi zıwanê kurdî (kurmanckîya cêrîne) ameyê çap kerdîş û başûrî Kurdistan û Bexda de çap bîy.

Serra 1957'î de Q. Kurdo meqaleyê xo “Kurd”î çap keno. No meqale tarîxê kurd û Kurdistanê de, bi şeweyêkî zan-yarî yeno hesabnayîş. Naskerdîşê kurdan û êtnografîyaya, kurdî gamêka erjaya bî.

Mîyanê wendekaranê ey de, kesê ke başûr, rojhilat û rojavayê Kurdistan, Turkmênistan, Azarbaycan, Ermenistan û Rûsîya ra bîy estî.

Q. Kurdo, baş zanaynî ke, seba averberdîşê zıwanê kurdî û awanker-dîşê zıwanêkî standart, cigêrayîşê herayî hewje kenî.

Seba cigêrayîşê û nasbîyayîşê edebî-yatê kurdî; Serra 1952'î de meqaleyê ey çap benî. “Tarîxê Edebyetê Kurdî” amade keno û no esrê xo, serra 1983 û 1985'î weşanxaneyê Roja Nû de, bi di cildan çap kerdo.

Iraqê de ders dano

Peymana 11'ê Adara serra 1970'î dima, Iraq de Akadêmîya Kurdî yena sazkerdîş. Q. Kurdo zanîyaro yewin te-berê Iraqê de bi, se endamê nê karê ame vênayîş. Nê seran de Silêmanîye de Za-nîngehê kurdî abi û seba wendîşê zı-wanê kurdî Q. Kurdo dawetê Silêmanîye kerd.

Heta merdîşê xo wend

Qanatê kurdo, hetan 76 serrey xo, wendnî û nuştî. Wextê Cengê Cihane yê Dîyine de, Leningrad hîrê serrî, binê ab-loqa de mendî. Sey heme kesê, ey zî veyşaney antnî.

Na dem de yew aşo germin weno, qi-rika ey û loqreyê ey veşenî. Çi heyf ke no veşnayîş tewirêno nêweşîya merdim-were (qansere). 31 Rezberê 1985 Kanadê Kurdo wefat keno.

Qanatê Kurdo; kurdan û kurdî rê, tarîx û kulturê kurdan rê yew xizmeto pîl kerdo. Eyro dibistananê Başûrê de, wen-dekarê bi kitabên ey ders veynenî. Qa-nadê Kurdo, wa qebra xo de rehet bo, wendekarê ey, eyro welat de na xebata ey dewam kenî.

Dildarê Kurdistanî bi

“Siyasetmedarê kurdan, Hemreşê Reşo vano ke: “Qanatê Kurdo, merdimêko welatparwer bi. Seba ey meseleya Kurd û Kurdistanê, heme fikr û bîrûba-berîyêkî ra ver ameynî. O dilsozê yewîtîya kurdan bi. Ey yewîtîya kurdan de, azadîya Kurdan û Kurdistanî dîynî.”

Not; Mi no nuştayê xo de, Kovara Bîr de, nuştayê (kurmanckî) Tosinê Reşîdî ra îstîfade kerd

Pirtûka 'Xafilbela' bi rixnekerdişî avan biyo

Ziwanê nuştoxî asan û herikbar o. Têna di karerdişê ziwane xo bi rexneyî sêknayo (têj kerdo). MeSSseleyan miyanê hem serdest, hem zî bindest yenê rixnekerdiş. Her wendiş tecrûbe yo. Ma çiças biwanê hintayê benê warê tecrûbeyan

EVDILA QASAN

Xafilbela nameyê pirtûkêki yo. Hetê nuştox Murad Canşadî ameyo nûştîş. Nameyê pirtûki bi meseleya "Xafilbela" ra yeno. Nuştoxî meseleya xo ya rêza heştine kerda nameyê pirtûki. Xora pirtûki de yewindes meseley ca gênê.

Gama ke kê wateyê çekûya xafilbelayî ra hewnenê; xafil yeno wateyê nişkava. Çiyêki nişkava qewimêno. Bê haya kê, sey ke virso bido yewe dare ro, dare biqotno, yan sey erdlerzo ke pêk yeno. Xafilbela zafêr sey afetê xozayî virazyeno.

Bergê pirtûki de sûretê Dîksilêmanî est o. La verê wandişê pirtûki çiray nîno kê vîrî ra, Dîksilêman zî meseleyêke de yew leheng o. Wexte ke, kê meseleya Xafilbela wanenê di wera de Dîksilêman qereqterêke muhalîf o.

Hemverê her vatişêki ra nêrazîbiyeyîşê xo, serera ano ziwane. Ay semedî ra gama ke rayna bergê pirtûki ra hewnenê, kê naray Dîksilêman nîzdî xo vênênê, navbera kê û ey zerrgermî dest bide bena.

Nuştoxî di meseleyanê (çirokanê) "Ez hol zanena", "Ahaa biradero xoşewist", "Qewe" de biyo çimo hîrêyîn girtûgehan de. Dert û êşê hepsîyan bi

ziwanêki rexneyî, reyde, meseleyanê xo vajêrî keno. Di meseleya "Vilaweke" beno ziwane dewijan ke miyanê zilmî de mendeye yê. Di meseleya "Torn" de bala wandoxanê xo anceno pişaftine (asîmilasyonî) serî ra.

Di meseleya "Kelmîzin" de, behsa halê wandoxanê ke dibistananê şewîn de manenê keno, ma ver bi gedeyêya ma ra beno.

Di meseleya "Bajarê ma" de behsê cuyê verên bajarêki yeno kerdiş, lome rojanê nikayan ra keno. Meseleya "Bostan" de yeno fehmkardiş ke, zilmê serdestan gedeyêki

senihewa rew pîl keno, gede sey pîlan senihewa fikirêno, xebitêno?

Di meseleya "Heykeli" de, zilm-darîya ke, serî şarî de yena ronayîş yew heykelî afirmena.

Meseley "Keyeyê Roşna û Mîrê Kose, Xafilbela" mesela ra vêşêr sey astanikan asenê. Çimki astanikan de sewalîy zî sey mêrdiman qalan kenê, fikirênê, dekewnê miyanê liv û tevgeran. Di encamê meseleya "Keyeyê Roşna û Mîrê Kose" de sîdgi rewîş est o. Peynîya mesela de peyamêke şewl dana vana; Ganî kê mal û debarê xo rê wayîr vecê.

La meselaya Xafilbela çiyêke bîna, honanekerdişê mesela sey astanîk a.

Heme sewalîy peywirdar ê, wazenê zirar û zîyanê fekan peyserî ra biçirîne, welatê xo bikê sey şiklê ey ê verên. Heme sewalîy di miyanê hemkarê de yê, la Dîksilêman bi rexnedarêya xo reyde înan rayna mecbûrê fikirîyayîşî keno, ke seba wa çareyêki şaş nêvênê, çiyêki çewt nêkê.

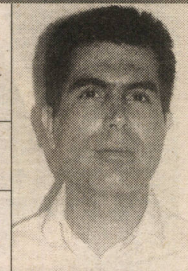
Ziwanê nuştoxî asan û herikbar o. Têna di karerdişê ziwani de nuştoxî meseleyanê xo de ziwane xo bi rexneyî sêknayo (têj kerdo). Meseleyan miyanê hem serdest, hem zî bindest yenê rexnekerdiş. Her wandişêki bi xo tecrûbe yo, goreyê min ma çend tewir tecrûbeyan biciwiye ma hende hover şinê, risenê daldeyanê hêşê xo, ma xo azad kenê ma xo heme verdarazan (pêşdaraz) ra filitnenê.

ÇIME : Xafilbela - Murad Canşad - Weşanxaneyê Vateyî - 2007

Têgeyrayîş

Zerweş Esnaw

Zerwesnesnaw@gmail.com

Rolê edebîyatî

Her tarzê îfadekerdişê gila hunerî çiyayên o. Wênesaz rengan reyde, muzîkjen vengyan reyde, edebîyatkar zî ziwani reyde hunerê xo ano ca.

No semedî ra ziwane nêbo edebîyat nêbeno. Ziwane edebîyatî, edebîyat zî ziwani weye keno, aver beno û xurt keno.

Sayê eserê edebîyatî ra ziwane aver şono, wateyo dewlemendî zeyneno û çekûyê huneran vêş benî. No hetê reyde ziwane, zerrnî ra maneno, nuştoxîy û helbestkarî zî zerrnviraştkerî ra manenî. Yanê zerrnviraştker zerrn xebatneno keno bazin, giştrê, goşare, kolye. Nuştox zî pênsa xo xebatneno, hikayeyî, estaneke, romanî û tewir tewir berhaman vejeno.

Nê pêro zî ziwani reyde nusîyenî. Muhiyîya ziwani yê bîni zî yewbiyayîşê netewîyeyîyî û piyayî virazena.

Şaro ke eynê ziwani qalî bikero, eynê hîs û fikran bar bikero, kederî de û keyfweşî de zî piya têgeyreno.

Zereyê edebîyatê her şarî de kultur û edet û bawerî û pergalê erjîyayan ra têkîliya xorin est a.

Edebîyatê înan komelî ra ne çiya beno ne zî komelî ra aqîtiyeno. Ay semedî ra her edebîyat eynê wextî ra milî yo, yanê edebîyatê milî yo.

La tay çiy û babetî estî ke heme duwelan de hembarî yî. Mesela; merdiş, hesudî, çikusi, jêhatî, eşq û qehramanî. Nê babetan weş şuxulnayîşî ra zaf weş berhemê erjîyayî vejîyayî. Mesela; eserê nuştoxî franseyîj Viktor Hugoyî 'Sefiller' hinî tena eserê franseyîjan nê malê dînyaye biyo. Sey no eserî, eserê bînan zî eserê milîyî ra vejîyenî benî eserê dînyaye û benî malê hembarîyê dînyaye.

Yew mîletî de huner û hunermend çino bo, o mîlet pay ra maneno û senî helaq nêbeno? Yew mîletî ke, qîymetê hunermendanê xo nêzano se senî wasfanê mîletî biyero ca?

Senî biciwiyo?

Kam mîlet, hunermendanê xo ra ehemîyet dayo se aver şîyo, berz biyo, şaristanî biyo.

Edebîyatê ma, verênan yan zî vîyartişê xo ra qereftîya nêyo. Eksî verênan ano çimanê ma ver. Edebîyatê ma yê feki hema zî est o û ganî ya û ganîyîyê xo ra zî çiyêki vîni nêkerdo. U hayanê inka na zarawaya ma nêmerda se xeyrê edebîyatê feki ra nêmerda a. Edebîyatê ma yê nuşteki zî vera vera aver şona. La giran giran. Eserê ma zaf çin î, la bawerîya min esta ke, ko nuştoxê ma zaf bibî û edebîyatê ma zî tengayî ra bifetîliyo.

Roja Kurdan

Roj rojê ma wo
Pirode bawo pirodê
Vengê şoreş ha yeno
Pirode bawo pirodê
Kam înan roj roş o
Şêx Seîd, Seyît Riza yî ef nêkeno
Tarîxê Kurdistanî
Cayê xo miyon tariye de bigero
Kam vano şarê kurd çin o?
Ay nezan û belengaz êy
Ewro heme dinya zanena
Şarê herî qedim kurd ê
Dîrokî de hertim est ê
Cayê xo yê pîroz girewtê
Ey zî dîrokek newe newe nuseni
Pêşengê yîn Kemal pîr, Mazlûm
Dogan êy
Komutaneyîn Egîd û Zilan êy
Veng da hemî şarê kurdan
Pîrodê bawo pirodê
Vengê şoreş ha yeno

Zerdeştê kal ha perseno
Ti kamî komcara ameyê?
Daweyê serdestî, homayî kenî
Ez zî û serdestîyê ti nêşinasnena
Pîrodê bawo pirodê
Vengê şoreş ha yeno

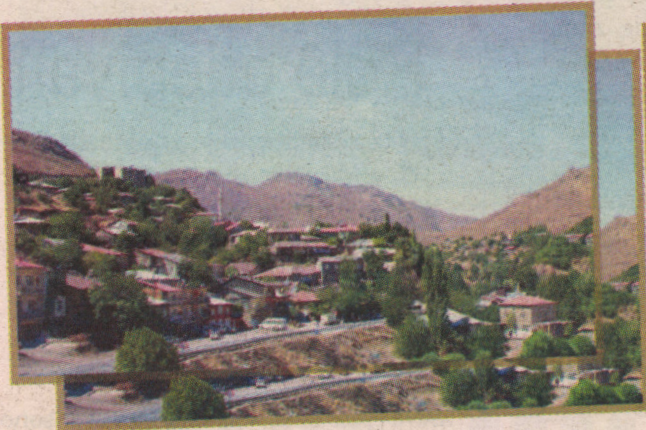
Roj rojê pîrodayîşî yo
zerdeştê kal ha Îmralî ra vêneno
Veng biden şoreşê Kurdistanî
Şoreş şoreşê şarê kurdan o.

Zindan Girote ya Bafrayî Tîpa T yî
ÎSMAİL YALINKAYA

Erdnîgareya Firata Dîcleya çorin de ca gena

Qezaya Madenî herema serhedî de, qina koyê Torosan ê rojhelatê başûrî de, beşa Ferato corênî de, qeraxê Çemê Dicle de awan biya. Rojhelatê Madenî de Xuleman, başûrî de Erxenî, Çêrmûge û Şankuş, rojawanî de Sivrice, vakurî de

Xarpêt û Pali estê. Zafê erdê qeza ko, kaş û kendal ê. Qeza behre ra 1054 mîtro Berzeyî de ya. Herayîya erdanê qeza 939 km² yo. Beşa ke qeza mîyan de ya newal a. Na newale Gola Hazarî ra dest pêkena û heta qezaya Erxenîyî dewam kena.

Tarîxa Madenî heleyneyîşê madenî de hima kî cayê sifteyine gena. Çimê zaf dewletan madenê fîyayî de yo ke, bikarnê û biroşê

AVER PAYIZ

Tarîxê Madenî bi goreyê zanayîşan mîladî ra ver heta serranê 2000'an şino. Hereme mîladî ra ver serranê 1450'an de destanê Mitanîyan de, mabênê mîlatî ra ver serranê 30, mîladî ra pey 180'an de împaratoriya Romayan, mîladî ra pey 1077'î de binê hukmê Selçûkiyan de biya.

Qezaya Madenî de Madenê sifirî, Asûriyan mîladî ra ver serranê 2000'an de kifş kerdo. Labelê îlimdarê İngîlîzan ra "Tarring L.H. û H.C Cordero" kitabê xo yê "In A. Mettal Merchant's Office"î de vanê ke merdîman madenê sifirî tewr verê mîladî ra ver mabîne serranê 7000-8000'î de mabîne Ferat û Dicleye de kifş kerdo. Mabîne Ferat û Dicleye de sifir, qezaya Madenî ra vêşer yew cade ne kifş biyo û ne zî, no maden hamewo şixulnayîş.

Hikumdarê Osmanîyan Yavûz Sultan Selîm serra 1515'î de rojhelatî serde yeno û Maden dekeweno destê Osmanîyan. Qezaya Madenî qina koyê Mîhrabî de newalêka teng de awan biya. Koyê Mîhrabî dewamê koyanê Torosan yê Rojhelatî ya.

Maden rayerê Xarpêt- Amedî ser o ya. Qezaye ra girêdaye yew belde û 37 dewên ay estê. Bi goreyê humari-tîşê 2009'î nufûsê mîyanê qeza de 5 hezar û 314 o. Pêropîya nufûsê qeza 14 hezar û 903 yo. Maden qezaya Xarpêtî ya û ey ra 80 km. dûrî de ya.

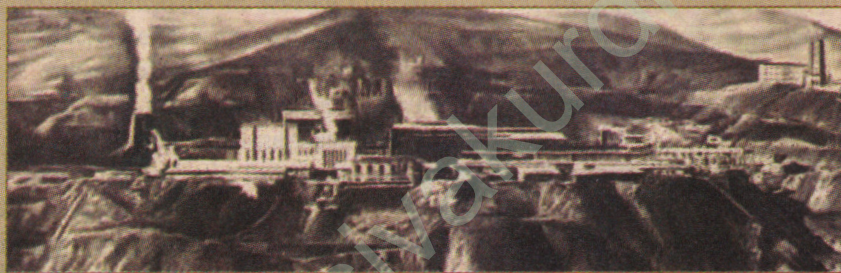
Qeza hertim biyo sîndor

Zafêriya şarê qezayî kurd ê kurmancî û kirmanckî qisey kenê yê.

Qeza tarîxî mîyan de sere ra heta peynî sînoranê nê dewletan de manena.

Verê sînoranê Hûriyan, badê Mitanîyan (mîladî ra ver 30- mîladî ra pey 180'î) de Împaratoriya Romayan, wextê vilabîyayîşê îslamîyetî de, Abbasîyan, mabênê serranê 1077-1308'î

MADEN

Madenên dinyayî de cayêke muhîm geno

Hetê xebat û debara şarê qeza de madenê sifirî cayêke muhîm geno. Serra 1936 de vetîşê madenî diyeno Etîbank. Demêko derg şarê qeza û hereme ra 4-5 hezar merdimî bi nê karî weye benê, labelê dewlete nê madenî 1990'î ra pey xo destî ra vejena dana şirketeka xusûsî. Nê seran ra pey, şirkete giraniye dana teknolojîyî ser û nika nîzdê 100 xebatkaran reyde gureyê xo dewam kena.

de Selçûkê Anatolîyayan, heta orteyê seserra 13'î Saltûkan, Serra 1335'î ra pey Karakoyûnan û 1481'î ra pey sînoranê Akkoyunan demenda.

Wexto ke Şah İsmail Dewleta Safewîye awan keno û sînorê dewlete ver bi rojawanî hîra benê Xarpêtî geno, nê mabênî de Madenî zî destanê Akkoyûnan ra geno dekeno sînoranê xo mîyan.

Şerrê Çaldiranî ra pey wextoke ordiyê Yavûz Sûltan Selîmî welatê Corî (Serhed) zeft kenê, Maden destanê Umerayê Şîî de beno. 1515'î de ordiyê Yavûz Sultan Selîmî yenê na hereme û nê wextan de Madenî zî xo dest finenê.

Heta serra 1889 Maden Amedî ra girêdaye bi û bi qaymeqamî idare biyêne.

Mabênê serranê 1889-1924'î de bi mutasarîf û mabênê serranê 1924-1929'î de bi walî idare biyo. 1927'î ra pey şaristanê Xarpêtî ra girêdiyayo û biyo qaymeqamiye. Maden nika Xar-

pêtî ra girêdaye qezayêk a.

Merkêzê (mîyan) qeza verin ke bi nameyê "Arpa Meydani" vanê de, awan bibi. Labelê semedo ke Arpa Meydani mîyanê mintikaya madenî de maneno, şarê qeza tîya ra bar kenê yenê mintikaya Kortike de banan vîrazenê û taxêk awan kenê.

Rayerê Xarpêt û Amedî mîyanê qezaye ra vîrenê. Rojhelatê Gola Hazarî de Deştê Gezîni esta. Deştê zafane zilût a. Zafê deşte bexçeyê tarrûtûr î. Koyê Madenî ca ca zaf berz êy; Koyê Mîhrapî 1775 m, Koyê Haştô (Goroz) yî 2069 m, Koyê Sindi-xikî 1600 m yo. Deştê qeza ya hîrayan ra yew zî Deştê Bermazî ya. Deştê Bermazî sereyê Newala Dicle de ya û dergîya aye 20 km yo.

Çimeyê awa çemê Dicle herema Madenî mîyan de yê. Nê çimeyan ra yew Gola Hazarî ya û çimeyo bîn zî Layê Madenî yo. Bi goreyê serranê vîrenan, qeza de nika hîna zaf vewre

varena. Hewayê qeza bejî yo. Şilî wisar de zaf a.

Daristan madenî ra cira kerdîy

Goreya cigeyrayîşan ra pey, verî semedê ke 1 ton sifir bêro heleyneyîş ra 77 ton kolî ameyê veşnayîş. Çikî verî bi kolîyan maden ameyê helênayîş. Goreya ke vajîyeno yew ton sifir yanê bakirî ra 1 kilo zerdî yanê altûn vejîyayê. Semedê ke kolî zaf ameyo xerçkerdîş heta herêma Amedî taxa Qerejdaxî ra zî bi heywanê barwegireyan kulî ardê Madenî û ameyê rotîş. No semedî ra zî herêma ka dar û ber û daristanan ra nîyamêynî ravêrayîş tarîxî mîyan de semedê maden bêro helaynayîş ra ame xerçkerdîş.

Debara zafêrey çitkarey û dewijey o

Nêmeyê nê xebatkaran şarê qezaye ra yê, yê bînî zî cayê çîyayan ra yê.

Bi goreyê texmînan qeza de 7 hezar û 500 kesî karê ramitişî kenê. Şarê qeza Deştê Bermazî de karê ramitişî û cayanê berzan de zî heywanan weye kenê.

Maden semedo ke mabênê Xarpêt û Amedî de yo, folklorê xo tesîrê her di şaristanan de mendo. No tesîrî ra çanda Madenî dewlemend o.

Eserên tarîxî tayn êy

Qeza de eserê tarîxî tayn ê. Nê eseran ra yew camîyê camî- Kebirî yo û hetê Abdulhemîdê diyinî ra Serra 1872 de diyayo viraştîş. Mînaraya camî bi kerayan ameya viraştîş.

Camî heta ewro hîrê ray temîr biya. Eserê qeza yo bîn zî qonaxê hikûmatî yo. Konax 1895 de vîraziyayo. Tirba Şêx Muhammed Kattalî dewa qeza de ya. Bi goreyê bawerîya şarî nêweşîya hêşî rê havila tirbe esta. Rayna bi goreyê bawerîyan laya ke tirbe ver ra vîrena semedê nêweşîyanê posteyî şifa ya. Beldeyê qeza Gezin cayêko tûristîk o.

Zafane şarê Amedî Gezin de banî erînayê yan zî dayê viraştîş. Şar hewa û gola beldeyî ver amnananê xo tîya de vîyarneno. Tay tûristî zî amnanan nîzdîyê xeraxê gole de çadîran danî pîro, aşmanê german tîya de vîyarnenê.